

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-05-87-A
Datum: 12. maj 2011.
Original: engleski

PRED ŽALBENIM VEĆEM

U sastavu: sudija Liu Daqun, predsedavajući
sudija Mehmet Güney
sudija Fausto Pocar
sudija Andrésia Vaz
sudija Theodor Meron

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 12. maja 2011.

TUŽILAC

protiv

**NIKOLE ŠAINOVIĆA
DRAGOLJUBA OJDANIĆA
NEBOJŠE PAVKOVIĆA
VLADIMIRA LAZAREVIĆA
SRETENA LUKIĆA**

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTEVIMA SRETENA LUKIĆA ZA PRIHVATANJE
DODATNIH DOKAZA U ŽALBENOM POSTUPKU I PREKORAČENJE
DOZVOLJENOG BROJA REČI, PO ZAHTEVIMA NEBOJŠE PAVKOVIĆA
ZA PRIDRUŽIVANJE ZAHTEVU I POZIVANJE DICKA MARTYJA
DA SVEDOČI PRED ŽALBENIM VEĆEM, KAO I PO
ZAHTEVU TUŽILAŠTVA ZA ODBACIVANJE**

Tužilaštvo:

g. Peter Kremer QC

Zastupnici žalilaca:

g. Toma Fila i g. Vladimir Petrović za g. Nikolu Šainovića
g. Tomislav Višnjić i g. Peter Robinson za g. Dragoljuba Ojdanića
g. John Ackerman i g. Aleksandar Aleksić za g. Nebojšu Pavkovića
g. Mihajlo Bakrač i g. Đuro Čepić za g. Vladimira Lazarevića
g. Branko Lukić i g. Dragan Ivetić za g. Sretena Lukića

1. Žalbeno veće Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Žalbeno veće, odnosno Međunarodni sud) rešava po “Trećem zahtevu Sretena Lukića za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem” (dalje u tekstu: Zahtev), koji je 15. februara 2011. u ime Sretena Lukića (dalje u tekstu: Lukić) podneo njegov pravni zastupnik. Žalbeno veće takode rešava po “Zahtevu Nebojše Pavkovića za pridruživanje Trećem zahtevu Sretena Lukića za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem i zahtevu za pozivanje Dicka Martyja da svedoči pred Žalbenim većem” (dalje u tekstu: Zahtev za pridruživanje zahtevu), koji je 24. februara 2011. u ime Nebojše Pavkovića (dalje u tekstu: Pavković) podneo njegov pravni zastupnik (zajedno dalje u tekstu: Zahtevi). Tužilaštvo (dalje u tekstu: tužilaštvo) je dostavilo zajednički odgovor 16. marta 2011.¹ Lukić je dostavio repliku 30. marta 2011.²

2. Žalbeno veće takode rešava po “Zahtevu tužilaštva za odbacivanje replike Sretena Lukića u prilog njegovom trećem zahtevu na osnovu pravila 115” (dalje u tekstu: Zahtev za odbacivanje), koji je tužilaštvo podnelo 1. aprila 2011. godine, kao i po “Zahtevu Sretena Lukića za odobrenje da prekorači dozvoljeni broj reči za repliku u prilog trećem zahtevu za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem” (dalje u tekstu: Zahtev za prekoračenje broja reči), koji je Sreten Lukić podneo 5. aprila 2011.

I. KONTEKST

3. Dana 26. februara 2009. godine, Pretresno veće III (dalje u tekstu: Pretresno veće) izreklo je Lukiću i Pavkoviću osuđujuću presudu na osnovu člana 7(1) Statuta Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut) zato što su, učestvujući u udruženom zločinačkom poduhvatu, počinili krivična dela deportacije, drugih nehumanih dela (prisilnog premeštanja), ubistva i progona kao zločine protiv čovečnosti prema članu 5 Statuta, kao i krivično delo ubistva kao kršenje zakona i običaja ratovanja prema članu 3

¹ Zajednički odgovor tužilaštva na treći Lukićev zahtev za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem i na Pavkovićev zahtev da mu se pridruži, 16. mart 2011. (dalje u tekstu: Odgovor).

² Replika Sretena Lukića u prilog njegovom trećem zahtevu za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem, 30. mart 2011. (dalje u tekstu: Replika).

Statuta.³ Pretresno veće je osudilo Lukića i Pavkovića na zatvorsku kaznu u trajanju od 22 godine.⁴ Obojica su uložila žalbu na osuđujuću presudu.⁵

4. Lukić u svom Zahtevu traži da se u spis uvrste tri dokumenta:⁶ (a) dokument 6DA1, izveštaj pod naslovom “Nehumano postupanje s ljudima i ilegalna trgovina ljudskim organima na Kosovu”, od 7. januara 2011. godine, koji je sastavio Dick Marty, izvestilac Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (dalje u tekstu: Skupština SE);⁷ (b) dokument 6DA2, Rezolucija Skupštine SE broj 1782, pod naslovom “Istraga u vezi s navodnim nehumanim postupanjem s ljudima i ilegalnom trgovinom ljudskim organima na Kosovu”, od 25. januara 2011;⁸ i (c) dokument 6DA3, Rezolucija Skupštine SE broj 1784, pod naslovom “Zaštita svedoka kao kamen temeljac pravde i pomirenja na Balkanu”, od 26. januara 2011.⁹ (zajedno dalje u tekstu: Dokumenti). Pavković svojim Zahtevom za pridruživanje zahtevu podržava Lukićev zahtev da se u spis žalbenog postupka uvrste dodatni dokazi, traži da Dick Marty stupi pred Žalbeno veće radi svedočenja i, ukoliko Žalbeno veće udovolji gorenavedenim zahtevima, traži da se stranama u postupku dozvoli da dostave dodatne podneske.¹⁰

5. Tužilaštvo u svom Odgovoru tvrdi da Zahteve treba odbiti jer ne ispunjavaju uslove iz pravila 115 Pravilnika.¹¹ Lukić u svojoj Replici iznosi dodatne argumente u prilog svom Zahtevu i pridružuje se Pavkovićevom zahtevu da se pozove Dick Marty da svedoči.¹² Tužilaštvo traži da se Replika odbaci zbog prekoračenja dozvoljenog broja

³ *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-T, Presuda, 26. februar 2009. (dalje u tekstu: Prvostepena presuda), tom 3, par. 788, 790, 1138, 1140, 1210 i 1212.

⁴ *Ibid.*, tom 3, par. 1210, 1212.

⁵ *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-A, Najava žalbe Sretena Lukića na presudu i zahtev za odobrenje da prekorači dozvoljeni broj stranica, 27. maj 2009; Najava žalbe na presudu od 26. februara 2009, 29. septembar 2009. (koju je 29. septembra 2009. u ime Nebojše Pavkovića dostavio njegov pravni zastupnik kao Dodatak A Izmenjenoj najavi žalbe generala Pavkovića).

⁶ Zahtev, par. 2; Dodatak A Zahtevu.

⁷ Zahtev, par. 9; Dodatak A, dokument 6DA1. Lukić ističe da je radna verzija izveštaja podneta i objavljena 12. decembra 2010, a Skupština SE usvojila je 25. januara 2011. zvanični tekst od 7. januara 2011. V. Zahtev, par. 13(a).

⁸ Zahtev, par. 10; Dodatak A, dokument 6DA2.

⁹ Zahtev, par. 11; Dodatak A, dokument 6DA3.

¹⁰ Zahtev za pridruživanje zahtevu, par. 1, 8 i 9, str. 4.

¹¹ Odgovor, par. 1 i 20.

¹² Replika, par. 2 i 41.

reči.¹³ Lukić pak traži da mu se odobri prekoračenje dozvoljenog broja reči za Repliku i da se Repliku zavede kao propisno podnetu.¹⁴

II. MERODAVNO PRAVO

A. Prihvatanje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 Pravilnika

6. U skladu s pravilom 115 Pravilnika, strana u postupku može da podnese zahtev za izvođenje dodatnih dokaza pred Žalbenim većem. To se mora uraditi najkasnije trideset dana od datuma dostavljanja replike, osim ako se za odgađanje ne iznese valjan razlog ili, po okončanju žalbenog postupka, uverljivi razlozi.¹⁵

7. Prema odredbama pravila 115 Pravilnika, da bi dodatni dokazi bili prihvatljivi, podnosilac zahteva prvo mora pokazati da mu dodatni dokazi koje predlaže u žalbenom postupku nisu bili dostupni tokom suđenja ni u kom obliku, niti da su primenom dužne revnosti mogli biti otkriveni.¹⁶ Obaveza podnosioca zahteva da primeni dužnu revnost uključuje “adekvatnu primenu svih mehanizama zaštite i prinude koje predviđaju Statut i Pravilnik Međunarodnog suda da bi se pred Pretresno veće izneli dokazi u ime optuženog”.¹⁷ Od podnosioca zahteva se stoga očekuje da pretresno veće upozna sa svim poteškoćama s kojima se susretne u pribavljanju dotičnog dokaza.¹⁸

8. Podnosilac zahteva zatim mora pokazati i da je dotični dokaz relevantan za neko suštinsko pitanje i da je verodostojan.¹⁹ Dokaz je relevantan ako se tiče zaključaka bitnih za osuđujuću presudu ili kaznu u smislu da su ti zaključci bili ključni ili značajni za izricanje osuđujuće presude ili kazne.²⁰ Dokaz je verodostojan ako se čini da mu se može razumno poverovati ili se u njega pouzdati.²¹

¹³ Zahtev za odbacivanje, str. 1.

¹⁴ Zahtev za prekoračenje broja reči, par. 3, str. 5.

¹⁵ Pravilo 115(A) Pravilnika. V. takode Odluka po Drugom zahtevu Nikole Šainovića za prihvatanje dodatnih dokaza u žalbenom postupku, 8. septembar 2010. (dalje u tekstu: Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem), par 6.

¹⁶ *Ibid.*, par. 7 i reference na koje se tamo poziva.

¹⁷ Odluka na osnovu pravila 115 u vezi sa Šainovićem, par. 7 i reference na koje se tamo poziva.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ *Ibid.*, par. 8 i reference na koje se tamo poziva.

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*

9. Podnosilac zahteva potom mora pokazati da je taj dokaz *mogao* uticati na zaključak o krivici, drugim rečima, dokaz mora biti takav da bi, uzet u kontekstu dokaza izvedenih na suđenju, mogao pokazati da je zaključak o krivici nedovoljno utemeljen.²²

Odluka će se smatrati neutemeljenom ako Žalbeno veće utvrdi da postoji realna mogućnost da bi zaključak pretresnog veća o krivici bio drukčiji da je novi dokaz bio prihvaćen.²³

10. Ako je dokaz bio dostupan na suđenju ili je mogao biti pribavljen primenom dužne revnosti, on još uvek može biti prihvaćen u žalbenom postupku ako podnosilac zahteva pokaže da bi izostavljanje dodatnog dokaza dovelo do neostvarenja pravde utoliko što bi taj dokaz, da je bio prihvaćen na suđenju, *doista* uticao na zaključak o krivici.²⁴

11. U oba slučaja je na podnosiocu zahteva da precizno navede na koje se konkretne činjenične zaključke pretresnog veća odnosi dodatni dokaz, kao i da, dovoljno jasno, navede kakav bi uticaj dodatni dokaz imao ili kakav je uticaj mogao imati na zaključak pretresnog veća o krivici.²⁵ Strana u postupku koja to ne učini izlaže se riziku da će predloženi dokaz biti odbačen bez detaljnog razmatranja.²⁶

12. Naposljetku, Žalbeno veće je u više navrata istaklo da se važnost i mogući uticaj predloženog materijala ne smeju ocenjivati izolovano, nego u kontekstu dokaza izvedenih na suđenju.²⁷

B. Dužina replika

13. U skladu s paragrafom (C)5 Uputstva o dužini podnesaka i zahteva,²⁸ replika koja se dostavlja u vezi sa zahtevom za prihvatanje dodatnih dokaza u žalbenom postupku ne sme sadržavati više od 3.000 reči. Strana u postupku koja želi da prekorači dozvoljeni

²² *Ibid.*, par. 9 i reference na koje se tamo poziva.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*, par. 10 i reference na koje se tamo poziva.

²⁵ *Ibid.*, par. 11 i reference na koje se tamo poziva.

²⁶ *Ibid.*

²⁷ *Ibid.*, par. 12 i reference na koje se tamo poziva.

²⁸ Uputstvo o dužini podnesaka i zahteva, IT/184 Rev. 2, 16. septembar 2005. (dalje u tekstu: Uputstvo).

broj reči mora unapred tražiti odobrenje i obrazložiti izuzetne okolnosti koje nalažu prekoračenje dužine podneska.²⁹

III. DISKUSIJA

A. Zahtev za odbacivanje i Zahtev za prekoračenje broja reči

14. Tužilaštvo u svom Zahtevu za odbacivanje traži da se Replika odbaci jer sadrži veći broj reči od onog koji propisuje Uputstvo, a Žalbena veće Lukiću nije dalo odobrenje da dostavi Repliku s brojem reči većim od dozvoljenog.³⁰ Lukić pak u Zahtevu za prekoračenje broja reči retroaktivno traži odobrenje da za Repliku upotrebi 1.099 reči više od dozvoljenog broja i traži da Žalbena veće prihvati Repliku kao propisno podnetu.³¹ Lukić navodi da su faktori koji predstavljaju valjan razlog za dostavljanje Replike s brojem reči većim od dozvoljenog sledeći: (i) potreba da se osvrne i na argumente iz Odgovora i na one iz Zahteva za pridruživanje zahtevu;³² (ii) “nekoliko primera iskrivljavanja činjenica” kao i “uopštene i preterane tvrdnje” sadržane u Odgovoru, što iziskuje da se Replika detaljno posveti delovima dokumenta 6DA1;³³ (iii) složenost i dosad neviđena dužina Prvostepene presude;³⁴ (iv) činjenica da se tužilaštvu neće naneti nikakva šteta;³⁵ i (v) s obzirom na “izuzetnu važnost” pitanja koje se rešava, u interesu je pravde da se Žalbena veće upozna s “potpunom slikom, kako bi moglo da razmotri argumente i uvidi važnost i relevantnost materijala koji je sada ponuden na osnovu pravila 115”.³⁶

15. Žalbena veće konstatuje da Replika sadrži 4.099 reči,³⁷ što je 1.099 reči više od dozvoljenog broja.³⁸ Lukić je, u skladu s paragrafom (C)7 Uputstva, trebao unapred da

²⁹ *Ibid.*, par. (C)7.

³⁰ Zahtev za odbacivanje, str. 1, gde se upućuje na Uputstvo, str. 3 i 4. Mada tužilaštvo upućuje na str. 5, Žalbena veće pretpostavlja da se radi o str. 4.

³¹ Zahtev za prekoračenje broja reči, par. 3, str. 5.

³² *Ibid.*, par. 5.

³³ *Ibid.*, par. 6-7. Premda Lukić upućuje na dokument 1DA1, Žalbena veće pretpostavlja da se radi o dokumentu 6DA1.

³⁴ *Ibid.*, par. 8.

³⁵ *Ibid.*, par. 9.

³⁶ *Ibid.*, par. 10.

³⁷ Replika, str. 15.

³⁸ V. gore par. 13.

zatraži odobrenje za prekoračenje dozvoljenog broja reči u svojoj Replici.³⁹ Kasno dostavljanje njegovog Zahteva za prekoračenje broja reči predstavlja dovoljan osnov da Žalbena veće Repliku smatra nepropisno dostavljenom i da je odbaci. Štaviše, Žalbena veće nije uvereno da postoje izuzetne okolnosti koje bi opravdavale Repliku s prevelikim brojem reči. Žalbena veće posebno ističe da se Replika bavi ograničenim brojem pitanja i uglavnom ponavlja argumente iznete ranije u Zahtevu.⁴⁰ Osim toga, Žalbena veće primećuje da se argumenti u Replici koji se bave Pavkovićevim Zahtevom za pridruživanje zahtevu ograničavaju na podržavanje Pavkovićevog zahteva da se Dick Marty pozove da svedoči, kao i da oni čine samo minimalan deo Replike.⁴¹ Najzad, Žalbena veće nije uvereno da to što se tužilaštvu ne nanosi šteta samo po sebi predstavlja izuzetne okolnosti koje iziskuju prekoračenje dužine Replike u ovom slučaju. Imajući to na umu, Žalbena veće smatra da Replika nije propisno podneta.

B. Materijal ponuđen na osnovu pravila 115 Pravilnika

1. Argumenti strana u postupku

16. Lukić tvrdi da su Dokumenti za koje traži da budu uvršteni u spis stavljeni na uvid javnosti tek nakon isteka tridesetodnevno vremenskog ograničenja propisanog pravilom 115 Pravilnika, zbog čega postoji valjan razlog za kasno podnošenje Zahteva.⁴² On, naime, tvrdi da mu ni Dokumenti ni njihova sadržina nisu bili dostupni tokom suđenja, niti je mogao da ih pribavi primenom dužne revnosti.⁴³

17. Lukić dalje tvrdi da su Dokumenti i relevantni i verodostojni.⁴⁴ Kad je reč o dokumentu 6DA1, Lukić navodi da se on zasniva na “celom nizu verodostojnih i dobro

³⁹ V. gore par. 13.

⁴⁰ Na primer, upor. Zahtev, par. 9, 21, 28, 35 i 38-40 s Replikom, par. 18, 32 i 34-35: U ovom kontekstu, Žalbena veće naglašava da kvalitet i efikasnost podneska ne zavisi od dužine već od uverljivosti i jasnoće u njemu iznetih argumenata, tako da isuviše dugi podnesci neće nužno olakšati efikasno sprovođenje pravde. V. *Tužilac protiv Vujadina Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-A, Odluka po Zahtjevu Radivoja Miletića za odobrenje da dodatno prekorači ograničenje broja riječi, 18. januar 2011, str. 2, gde se upućuje na Odluku po zajedničkom zahtevu Nikole Šainovića i Dragoljuba Ojdanića za prekoračenje broja reči, 11. septembar 2009, str. 4, i reference na koje se tamo poziva.

⁴¹ V. Replika, par. 2, 25 i 41.

⁴² Zahtev, par. 12 i 14.

⁴³ *Ibid.*, par. 1 i 12-14.

⁴⁴ *Ibid.*, par. 15-29.

upućenih izvora informacija”,⁴⁵ uključujući svedočenja i dokumentarne dokaze iz primarnih izvora.⁴⁶ Što se tiče relevantnosti tog dokumenta, Lukić tvrdi da dokument “6DA1 predstavlja potvrdu kriminalnih aktivnosti OVK (Oslobodilačke vojske Kosova)” na Kosovu 1998. i 1999. godine, kao i nakon sukoba.⁴⁷ On smatra da su te aktivnosti relevantne za okolnosti pod kojima je došlo do pokretâ stanovništva i da ilustruju pritisak koji je OVK vršio na svedoke iz redova kosovskih Albanaca koji su “poricali ili umanjivali prisustvo i aktivnosti OVK i uticaj koji je to imalo na ljude da napuste svoje domove tokom sukoba”.⁴⁸ Lukić takođe navodi da dokument 6DA1 potvrđuje da bi “svedoci koji su pripadnici snaga NATO pakta ili su povezani s vladama zemalja članica NATO pakta eventualno mogli da daju lažne iskaze da bi prikrili zločine OVK, zbog neprekinute saradnje [...] s OVK”.⁴⁹ Lukić kaže da su iz istih razloga dokumenti 6DA2 i 6DA3 relevantni za činjenicu da mu je izrečena osuđujuća presuda.⁵⁰

18. Lukić zatim tvrdi da su Dokumenti mogli uticati na osuđujuću presudu koja mu je izrečena,⁵¹ pošto pokazuju sledeće: (i) postupci OVK, a ne toliko dejstvovanje snaga Savezne Republike Jugoslavije (dalje u tekstu: SRJ)/Srbije, prouzrokovali su bekstvo civila s Kosova;⁵² (ii) Lukić je “iskreno verovao” da su njegovi postupci i postupci drugih “legitimne aktivnosti uspostavljanja reda i mira usmerene protiv terorističke, kriminalne organizacije”, kao i da su civili napuštali svoje domove usled dejstvovanja snaga NATO pakta i OVK;⁵³ (iii) da je Pretresno veće bilo svesno pretnji i konkretnog nasilja s kojim se suočavaju svedoci iz redova kosovskih Albanaca, ne bi se oslonilo na njihova svedočenja bez primene zaštitnih mera⁵⁴ i “našlo bi logičnije objašnjenje za 'iracionalne' iskaze svedoka iz redova kosovskih Albanaca i ne bi se oslonilo isključivo na njihova svedočenja da osudi podnosioca zahteva”;⁵⁵ i (iv) NATO pakt i njegove države članice

⁴⁵ *Ibid.*, par. 28.

⁴⁶ *Ibid.*, par. 28(a), (c), gde se poziva na Zahtev, dodatak A, dokument 6DA1, par. 23 i 72.

⁴⁷ *Ibid.*, par. 16. V. takođe *ibid.*, par. 18(a), (d), (e).

⁴⁸ Zahtev, par. 16, 18(c), 20 i 22. Lukić dalje tvrdi da ti dokazi potkrepljuju iskaze svedokâ koje je “Pretresno veće ignorisalo ili uzimalo s rezervom” (*ibid.*, par. 19).

⁴⁹ *Ibid.*, par. 21. V. takođe *ibid.*, par. 17 i 18(b).

⁵⁰ *Ibid.*, par. 24-25.

⁵¹ *Ibid.*, par. 41.

⁵² *Ibid.*, par. 30-31.

⁵³ *Ibid.*, par. 33. V. takođe *ibid.*, par. 32 i 34, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, tom 3, par. 1117 i 1201.

⁵⁴ *Ibid.*, par. 25 i 35-38, gde se upućuje na Prvostepenu presudu, tom 1, par. 55; tom 2, par. 30 i 244; Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 3 (str. 5-6), 13 (str. 7-8), 21 i 24-26.

⁵⁵ Zahtev, par. 38.

prikrivali su dokaze o zločinima koje je počinio OVK “kako bi uspostavili stabilnost, imajući u vidu budućnost u kojoj će morati da saraduju s istim ljudima iz OVK”, pa su stoga neki svedoci “imali motiv da minimalizuju zločine OVK i lažno svedoče”.⁵⁶

19. Pavković pak navodi da dokument 6DA1 pokazuje s kojim poteškoćama bi se suočio da je pokušao da dobije pouzdane iskaze od svedoka na Kosovu.⁵⁷ Tvrdi da bi putovanje na Kosovo tokom prepretnesne faze postupka, čak i da je bilo moguće da se putuje bezbedno, bilo “uglavnom beskorisno”, što pokazuje dokument 6DA1.⁵⁸ Pavković dalje tvrdi da dokument 6DA1 pokreće “pitanja u vezi s uništavanjem dokaza” od strane tužilaštva.⁵⁹ On traži da Dick Marty stupi pred Žalbeno veće kao svedok da bi dao iskaz o gorepomenutim pitanjima, naročito u vezi s “reputacijom” OVK.⁶⁰

20. Tužilaštvo u Odgovoru tvrdi da je dokument 6DA1 u velikoj meri irelevantan jer se uglavnom usredsređuje na događaje u Albaniji tokom leta 1999. godine, u periodu nakon sukoba, kad je OVK preuzeo kontrolu nad Kosovom.⁶¹ Tužilaštvo dalje tvrdi da su dokumenti 6DA2 i 6DA3 irelevantni jer ne sadrže ni dokaze ni činjenične zaključke o događajima na Kosovu tokom perioda obuhvaćenog Optužnicom, kao i da nisu bitni za izricanje osuđujuće presude ni Lukiću ni Pavkoviću.⁶² Konkretno, u pogledu dokumenta 6DA3, tužilaštvo smatra da je to uopštena izjava Skupštine SE o zaštiti svedoka, bez “pominjanja konkretnih pritisaka kojima su konkretni svedoci u ovom predmetu možda bili izloženi”.⁶³

⁵⁶ *Ibid.*, par. 40 (str. 16). V. takode *ibid.*, par. 39-40 (str. 14-16), gde se upućuje na svedoke Richarda Ciaglinskog, Klaua Naumanna, Johna Croslanda, Shauna Byrnese, Karola Johna Drewienkiewicza i Michaela Phillipsa. Žalbeno veće konstatuje da su neki paragrafi u Zahtevu pogrešno numerisani, pa tamo gde je potrebno upućuje na relevantan broj stranice.

⁵⁷ Zahtev za pridruživanje zahtevu, par. 2-3, gde se poziva na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 25.

⁵⁸ Zahtev za pridruživanje zahtevu, par. 6. V. takode *ibid.*, par. 4-5, gde se upućuje na *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-PT, Zahtev generala Ojdanića za obustavu postupka, 1. jun 2006; *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-PT, Pridruživanje Nebojše Pavkovića zahtevu generala Ojdanića za obustavu postupka, 6. jun 2006; *Tužilac protiv Milana Milutinovića i drugih*, predmet br. IT-05-87-PT, Odluka po Ojdanićevom zahtevu za obustavu postupka, 9. jun 2006. (dalje u tekstu: Odluka od 9. juna 2006).

⁵⁹ Zahtev za pridruživanje zahtevu, par. 7.

⁶⁰ *Ibid.*, par. 9, gde se poziva na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 31. V. takode *ibid.*, par. 8.

⁶¹ Odgovor, par. 6-7, gde se, između ostalog, upućuje na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 4 (str. 6), 13 (str. 7-8), 87-88 i 129-167.

⁶² *Ibid.*, par. 3-4.

⁶³ *Ibid.*, par. 5.

21. Pored toga, tužilaštvo smatra da dokument 6DA1 nije mogao uticati na zaključak o krivici.⁶⁴ Tvrdi da je Pretresno veće pažljivo analiziralo dokaze i da je uzelo u obzir nedolično ponašanje OVK.⁶⁵ Tužilaštvo dodaje da navodno postojanje tri zatočenička objekta u Albaniji nije moglo da izazove razumnu sumnju u pogledu razlogâ za bekstvo stotina hiljada kosovskih Albanaca s Kosova.⁶⁶ Zatim tvrdi da ni do jednog od zločina opisanih u dokumentu 6DA1 nije došlo na Kosovu i da nijedan od njih Lukiću nije bio poznat.⁶⁷ Tužilaštvo tvrdi da ti zločini stoga nisu mogli da utiču na Lukićevo stanje svesti.⁶⁸ Što se tiče verodostojnosti svedoka iz redova kosovskih Albanaca, tužilaštvo smatra da je Pretresno veće pažljivo ocenilo njihove iskaze i da ništa u dokumentu 6DA1 ne izaziva konkretne sumnje ni u jednog svedoka.⁶⁹ Tužilaštvo isto tako navodi da opšte tvrdnje o stavu međunarodnih organizacija i njihovom “pragmatičnom političkom pristupu” nakon sukoba nisu dovoljne da izazovu sumnju u verodostojnost ili pouzdanost bilo kog svedoka koji je svedočio na suđenju.⁷⁰

22. Odgovarajući na Pavkovićev Zahtev za pridruživanje zahtevu, tužilaštvo tvrdi da Pavković ne navodi precizno konkretan činjenični zaključak Pretresnog veća na koji se odnose dodatni dokazi, niti pokazuje kako ti dokazi dovode u pitanje utemeljenost osuđujuće presude koja mu je izrečena.⁷¹ Tužilaštvo dalje navodi da Pavković nije uložio žalbu na Odluku od 9. juna 2006, pa bi se stoga, tim pre što on nastoji da iznese novi žalbeni osnov, njegov zahtev trebao odbaciti kao “neprimeren i nepravovremen”.⁷²

23. Najzad, tužilaštvo tvrdi da se dokument 6DA1 oslanja na dokaze iz druge ruke iz više izvora, pa se stoga tom dokumentu, nezavisno od pitanja hoće li se njegovog autora pozvati da svedoči pred Žalbenim većem, ne može pripisati nikakva težina.⁷³

⁶⁴ *Ibid.*, par. 2 i 8.

⁶⁵ *Ibid.*, par. 9-11.

⁶⁶ *Ibid.*, par. 9, gde se upućuje na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 103.

⁶⁷ *Ibid.*, par. 15, gde se upućuje na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 102-128.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ *Ibid.*, par. 16.

⁷⁰ Odgovor, par. 17, gde se poziva na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 10 (str. 2).

⁷¹ *Ibid.*, par. 18.

⁷² *Ibid.*, par. 19.

⁷³ *Ibid.*, par 12-13, gde se upućuje na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 21, 23-28, 120, 141 i 145.

2. Analiza

24. Žalbeno veće podseća da pravilo 115(A) Pravilnika predviđa da strana u postupku može podneskom zatražiti izvođenje dodatnih dokaza u žalbenom postupku najkasnije trideset dana od datuma dostavljanja replike, osim ako se za odgađanje ne iznese valjan razlog.⁷⁴ Budući da su Lukić i Pavković dostavili svoje replike 15. februara 2010,⁷⁵ pomenuti vremenski rok istekao je 17. marta 2010. Međutim, Žalbeno veće konstatuje da su ponudeni dokazi, uključujući rezultate istrage koju je proveo Dick Marty, objavljeni tek u januaru 2011. godine. U tim okolnostima, Žalbeno veće smatra da je iznet valjan razlog za kasno podnošenje Zahtevâ, pa će u skladu s tim razmatrati zahteve za prihvatanje dodatnih dokaza kao propisno podnete.

25. Žalbeno veće se uverilo da dokumenti 6DA1, 6DA2 i 6DA3 nisu bili dostupni tokom suđenja, pošto su objavljeni nakon izricanja prvostepene presude. Žalbeno veće se takode uverilo da informacije koje Dokumenti sadrže nisu mogle biti otkrivene primenom dužne revnosti, pošto su prikupljene u okviru opsežne istrage pokrenute tek sredinom 2008. godine.⁷⁶ Prema tome, ponudeni dokumenti će se prihvatiti kao dodatni dokazi u žalbenom postupku ako se Žalbeno veće uveri da su verodostojni, relevantni i da su *mogli* uticati na donošenje zaključka o krivici.⁷⁷

(a) Dokument 6DA1

26. Dokument 6DA1 je izveštaj koji je naručio Komitet Skupštine SE za pravna pitanja i ljudska prava, nakon što su iznete optužbe da vode OVK trguju ljudskim organima.⁷⁸ Dokument 6DA1 poziva se na “svedočenja i dokumentarne dokaze iz nekoliko desetaka primarnih izvora” i u opštim crtama opisuje izvore na koje se oslanja.⁷⁹ Uprkos tome što se radi o dokazima iz druge ruke, Žalbeno veće smatra da je ovaj

⁷⁴ V. gore par. 6.

⁷⁵ Replika Sretena Lukića u prilog žalbenom podnesku odbrane, 15. februar 2010 (poverljivo; javna redigovana verzija zavedena 14. septembra 2010); Replika generala Pavkovića na Odgovor tužilaštva na Izmenjeni žalbeni podnesak, 15. februar 2010.

⁷⁶ V. Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 1-2 (str. 5). V. takode Dokument Skupštine SE br. 11574, pod naslovom *Nehumano postupanje s ljudima i ilegalna trgovina ljudskim organima na Kosovu*, Predlog rezolucije koji dostavljaju g. Konstantin Kosachev i drugi, 15. april 2008.

⁷⁷ V. gore par. 8-9.

⁷⁸ Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 1-2 (str. 1-2), par. 1-2 (str. 5).

⁷⁹ *Ibid.*, par. 23.

dokument *prima facie* verodostojan. Što se tiče njegove relevantnosti, mada Lukić tvrdi da dokument “predstavlja potvrdu kriminalnih aktivnosti OVK na istoj teritoriji i u istom vremenskom periodu” u kom je došlo do zločina za koje je on osuđen,⁸⁰ Žalbeno veće konstatuje da se dokument, u stvari, usredsređuje na dela “do kojih je navodno došlo uglavnom počev od leta 1999. godine”.⁸¹ Za razliku od toga, Lukić i Pavković osuđeni su za zločine počinjene od marta do maja 1999. godine.⁸² Međutim, Žalbeno veće primećuje da odeljak 3.3.1. dokumenta 6DA1, pod naslovom “Zatočenički objekti OVK u vreme rata – prva podgrupa zarobljenika: ‘ratni zarobljenici’”, opisuje događaje koji su se dešavali od aprila do juna 1999. godine.⁸³ U njemu se nalaze informacije o navodnom maltretiranju civila, uglavnom albanske nacionalnosti, koji su držani u zatočeničkim objektima OVK u Albaniji.⁸⁴ Stoga Žalbeno veće taj deo dokumenta 6DA1 smatra relevantnim, pošto se odnosi na postupke OVK u aprilu i maju 1999. godine, a taj period je bitan za osuđujuću presudu izrečenu Lukiću i Pavkoviću.

27. Žalbeno veće dalje konstatuje da dokument 6DA1 iznosi uznemirujuća zapažanja o atmosferi zastrašivanja svedoka koja preovlađuje na Kosovu, a usled koje svedoci nisu spremni da svedoče o zločinima koje je počinio OVK.⁸⁵ U tom kontekstu, Žalbeno veće podseća da zastrašivanje svedoka može da dovede u pitanje “temeljni cilj Međunarodnog suda, ugrađen u član 20(1) Statuta: da se obezbedi pravično i ekspeditivno suđenje koje će se voditi uz dužnu brigu o zaštiti žrtava i svedoka”.⁸⁶ Međutim, uprkos ozbiljnosti ovog pitanja, Žalbeno veće konstatuje da dokument 6DA1 ne pruža konkretne informacije o svedocima koji su svedočili u ovom predmetu i koji su bili izloženi takvom zastrašivanju. Prema tome, dokument se ne odnosi direktno na verodostojnost i pouzdanost pojedinih svedoka u ovom predmetu. U nedostatku takvih informacija, dovoljno je istaći da je pretresno veće posvetilo posebnu pažnju mogućnosti bilo kakve pristrasnosti ili tendencioznosti kad je ocenjivalo verodostojnost i pouzdanost svedoka koji su pred njim svedočili.⁸⁷ Isto tako, Žalbeno veće smatra da dokument 6DA1, premda

⁸⁰ Zahtev, par. 16.

⁸¹ Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 4 (str. 6).

⁸² Prvostepena presuda, tom 2, par. 1179-1262; tom 3, par. 788 i 1138.

⁸³ Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 102-128.

⁸⁴ *Ibid.*, par. 109, 111 i 121.

⁸⁵ *Ibid.*, par. 3 (str. 5-6), 21, 24-26 i 69.

⁸⁶ *Tužilac protiv Ramusha Haradinaja i drugih*, predmet br. IT-04-84-A, Presuda, 19. jul 2010, par. 35.

⁸⁷ Prvostepena presuda, tom 1, par. 55 i 60-61; tom 2, par. 30, 244 i 1073.

pominje “pragmatični politički pristup” međunarodnih organizacija zastupljenih na Kosovu, ne pruža konkretne informacije relevantne za verodostojnost ijednog svedoka povezanog s nekom takvom organizacijom, a koji je svedočio u ovom predmetu.⁸⁸

28. Kad je reč o uticaju na zaključak o krivici onih delova dokumenta 6DA1 koji se odnose na aktivnosti OVK između aprila i juna 1999. godine, Žalbeno veće ističe zaključak Pretresnog veća da aktivnosti OVK, premda su bile “faktori koji su komplikovali situaciju na terenu, on[e] nisu bil[e] razlog za masovne pokrete više od 700.000 ljudi unutar Kosova i potom preko granice.”⁸⁹ Prilikom donošenja tog zaključka, Pretresno veće je uzelo u obzir svedočenje Nebojše Ognjenovića da su ljudi nastojali da pređu granicu s Albanijom najviše zbog bombardovanja od strane NATO pakta i sukoba između pripadnika OVK i VJ.⁹⁰ Veće je bilo upoznato i sa svedočenjima Božidara Delića, Saše Antića, Krsmana Jelića, Zdravka Vintara, Milutina Filipovića i Nebojše Bogunovića, da je civilno stanovništvo otišlo s tog područja pod pritiskom OVK ili da bi izbeglo prisilnu mobilizaciju od strane OVK.⁹¹ Zaista, kad je reč o određenim područjima u opštinama Vučitrn/Vushtrri i Suva Reka/Suharekë, Pretresno veće je zaključilo da su odlazak civilnog stanovništva prouzrokovale aktivnosti OVK, uključujući i uputstva i zapovesti OVK.⁹² Uprkos tome, nakon razmatranja obimnog dokaznog materijala u vezi sa svih 13 opština u kojima je došlo do zločina navedenih u optužnici,⁹³ Pretresno veće je zaključilo da je do masovnog egzodusa civilnog stanovništva iz redova kosovskih Albanaca došlo zbog hotimičnih akcija snaga SRJ/Srbije.⁹⁴ Imajući u vidu dokaze izvedene na suđenju, Pretresno veće smatra da informacije iz dokumenta 6DA1 o tri zatočenička objekta OVK u Albaniji nisu *mogle* da utiču na gorenavedeni zaključak.

29. Žalbeno veće takođe smatra da Lukić nije pokazao da je dokument 6DA1, da je bio uvršten u spis na suđenju, *mogao* uticati na zaključke Pretresnog veća u vezi s

⁸⁸ Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, str. 1, par. 10 (str. 2).

⁸⁹ Prvostepena presuda, tom 3, par. 45.

⁹⁰ *Ibid.*, tom 2, par. 1152, gde se upućuje na svedočenje Nebojše Ognjenovića, 20. februar 2008, T. 22882-22884.

⁹¹ *Ibid.*, tom 2, par. 1153-1154, gde se, između ostalog, upućuje na dokazne predmete 5D885, str. 1-2, 3D1052, par. 2.2; 5D1398 (pod pečatom), par. 13-14; 5D1394, par. 15; 5D1364; 6D1614, par. 65; svedočenje Krsmana Jelića, 23. novembar 2007, T. 18934; svedočenje Milutina Filipovića, 27. novembar 2007, T. 19183-19184.

⁹² *Ibid.*, tom 2, par. 551, 796 i 1175.

⁹³ *Ibid.*, tom 2, par. 48, 68-69, 147, 163, 230, 286, 334, 380, 432, 555, 675, 727-728, 795, 800, 885-888, 947, 998-999, 1002-1003, 1067, 1099, 1116 i 1148.

⁹⁴ *Ibid.*, tom 2, par. 1156-1178; tom 3, par. 41-42 i 45-46.

njegovim stanjem svesti. Pretresno veće je zaključilo da je Lukić “delio nameru da se obezbedi trajna kontrola vlasti SRJ i Srbije nad Kosovom putem zločina prisilnog raseljavanja albanskog stanovništva na Kosovu.”⁹⁵ Veće je razmotrilo obiman dokazni materijal u vezi s Lukićevim postupcima i upoznatošću sa zločinima počinjenim 1998. i 1999. godine.⁹⁶ Lukić ne objašnjava kako su, s obzirom na dokaze izvedene na sudenju, informacije iz dokumenta 6DA1 o aktivnostima OVK u Albaniji mogle da utiču na taj zaključak.

30. Osim toga, Žalbeno veće smatra neuverljivim Pavkovićev argument da bi se on suočio s većim poteškoćama nego Dick Marty pri pokušaju da pribavi “korisne i pouzdane informacije” od svedokâ na Kosovu.⁹⁷ Pavković ne objašnjava na koji bi način informacije iz dokumenta 6DA1 bile relevantne za konkretne poteškoće s kojima se on zaista suočio pri pokušaju da pribavi pouzdani iskaz od konkretnih svedoka. Pavkovićev hipotetički argument ne pokazuje da su ponuđeni dokazi *mogli* uticati na njegovu osudu. Nadalje, Žalbeno veće smatra da Pavković ne pokazuje kako je navodno uništavanje dokaza u vezi sa zločinima koje je OVK navodno počinio u Albaniji⁹⁸ relevantno za njegov predmet.

31. U svetlu gorenavedenog, Žalbeno veće smatra da Lukić i Pavković nisu pokazali da je dokument 6DA1 *mogao* uticati na zaključak o njihovoj krivici da je bio dostupan tokom sudenja. Prema tome, Pavkovićev zahtev da Dick Marty stupi pred Žalbeno veće radi svedočenja, kako bi pojasnio pitanja sadržana u dokumentu 6DA1, smatra se bespredmetnim.

(b) Dokumenti 6DA2 i 6DA3

32. Dokument 6DA2 je rezolucija kojom Skupština SE poziva više država i entiteta da preduzmu mere nužne da se sprovede istraga u vezi s tvrdnjama iznetim u dokumentu 6DA1.⁹⁹ Dokument 6DA3 je rezolucija Skupštine SE o zaštiti svedoka.¹⁰⁰ Imajući u vidu zvanični karakter tih dokumenata, Žalbeno veće dokumente 6DA2 i 6DA3 smatra *prima*

⁹⁵ Prvostepena presuda, tom 3, par. 1117.

⁹⁶ *Ibid.*, tom 3, par. 1079-1097 i 1119-1131 i dokazi na koje se tamo poziva.

⁹⁷ V. Zahtev za pridruživanje zahtevu, par. 3.

⁹⁸ *Ibid.*, par. 7, gde se upućuje na Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, par. 16 (str. 8).

⁹⁹ Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA2.

¹⁰⁰ *Ibid.*, dokument 6DA3.

facie verodostojnim. Što se tiče dokumenta 6DA2, Žalbeno veće napominje da on ne pruža nikakve dodatne informacije u odnosu na one sadržane u dokumentu 6DA1.¹⁰¹ Prema tome, dokument 6DA2 ne zadovoljava uslove pravila 115 Pravilnika iz istih razloga kao i dokument 6DA1.

33. Naposljetku, Žalbeno veće napominje da dokument 6DA3 ukazuje na važnost postojanja zaštitnih mera.¹⁰² Međutim, u dokumentu se ne pominje nijedan konkretan svedok koji je u ovom predmetu zatražio zaštitne mere, a nije ih dobio, a nema ni informacija o tome da se uticalo na svedoke koji su svedočili pred Pretresnim većem. Stoga Žalbeno veće smatra da dokument 6DA3 nije ni relevantan, niti je *mogao* uticati na osuđujuću presudu izrečenu Lukiću i Pavkoviću.

34. Žalbeno veće naglašava da se zaključci ove Odluke odnose isključivo na prihvatljivost ponuđenih dokaza, a ne na meritum žalbi strana u postupku.

IV. DISPOZITIV

35. Iz navedenih razloga, Žalbeno veće

ODOBRAVA Zahtev za odbacivanje;

ODBIJA Zahtev za prekoračenje broja reči;

ODBIJA Zahteve u celini.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavan engleski tekst.

Dana 12. maja 2011. godine
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Liu Daqun, predsedavajući

[pečat Međunarodnog suda]

¹⁰¹ V. Zahtev, Dodatak A, dokument 6DA1, str. 1-4.

¹⁰² *Ibid.*, dokument 6DA3, par. 4-7.